

Arjan Brouwer

Laat de accountant zich in de controleverklaring richten op uitleg over de meest belangrijke zaken. Het volstoppen van de verklaring met allerlei nieuwe paragrafen helpt niet, meent Arjan Brouwer.

DISCUSSIE | Column | 11 november 2021

Cutting clutter: will history repeat?

Op grond van BW2 Titel 9 moeten de jaarrekening en het bestuursverslag een getrouw beeld geven. Van het vermogen en resultaat, maar ook over risico's en verwachtingen. Welke informatie daarvoor verschaft moet worden, is verder uitgewerkt in de richtlijnen voor de jaarverslaggeving, International Financial Reporting Standards (IFRS) en binnenkort in de op basis van de Corporate Sustainability Reporting Directive uitgebrachte standaarden.

De RJ en IASB dragen bij aan de kwaliteit van externe verslaggeving door verslaggevingsstandaarden te ontwikkelen die zorgen voor transparantie, verantwoording door de organisatie en voor de besluitvorming van stakeholders relevante informatie. Dat doen zij in een orgaan waarin gebruikers, verschaffers en accountants zijn vertegenwoordigd. Ze hanteren een zorgvuldig proces, waarin stakeholders kunnen bijdragen aan het bepalen van de agenda en input kunnen geven op conceptstandaarden. Het is niet voor niets dat de Ondernemingskamer heeft bevestigd dat als een onderneming de richtlijnen voor de jaarverslaggeving heeft nageleefd, zij ervan uit mag gaan dat ze het in de wet bedoelde inzicht heeft verschaft.

Ondanks dit proces zijn een jaar of tien geleden steeds meer zorgen ontstaan over de kwaliteit van de verslaggeving op basis van die richtlijnen en standaarden. Het probleem zat hem vooral in de steeds omvangrijker wordende toelichtingen en het negatieve effect daarvan op de toegankelijkheid van de relevante informatie in de jaarrekening. De Financial Reporting Council (FRC) in het Verenigd Koninkrijk uitte in 2009 bijvoorbeeld zorgen over de toenemende lengte, detaillering en complexiteit, maar ook de dalende relevantie van jaarverslaggeving die daarvan het gevolg was. De Accounting Standards Board (ASB) bracht vervolgens in 2011 het rapport *Cutting Clutter* uit waarin ze stelt dat *clutter* (rommel) het nut van jaarverslagen ondermijnt door belangrijke informatie te verdoezelen: "*Clutter undermines the usefulness of annual reports and accounts by obscuring important information and inhibiting a clear understanding of the business and the issues that it faces.*"

Ook de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) vond dat de toelichting bij de jaarrekening onhanteerbaar was geworden en dat de kwaliteit van de informatie was verslechterd door een overdaad van informatie. In Nederland heeft bijvoorbeeld Eumedion in haar speerpuntenbrief 2013 gevraagd om niet een uitputtende lijst met alle mogelijke risico's voor de vennootschap op te nemen, maar om een dergelijk overzicht te beperken tot de meest belangrijke ('top') risico's.

In antwoord op deze zorgen van stakeholders is de IASB diverse projecten gestart. Dat heeft onder andere geleid tot een aanpassing in IAS 1, waarin nu is aangegeven dat ondernemingen materiële informatie niet mogen verstoppen tussen niet-materiële informatie. Daarnaast loopt er een project om te komen tot een nieuwe aanpak voor het formuleren van toelichtingsvereisten, die aan ondernemingen meer ruimte laat voor oordeelsvorming om zo te komen tot een reductie van *boilerplate* informatie en de relevantie van de gerapporteerde informatie te verhogen. Dit moet leiden tot kortere

jaarrekeningen die meer *to the point* ingaan op materiële zaken en waarin minder relevante zaken achterwege worden gelaten.

So far so good. Tenzij je natuurlijk een groot liefhebber bent van uitdagende zoekplaatjes waarbij je echt je best moet doen om de relevante informatie te ontdekken in een lijvig document. Gelukkig is er voor die liefhebbers altijd nog de controleverklaring. Tegen de *cutting clutter*-trend in zijn er meerdere voorstellen om die te laten groeien, door paragrafen toe te voegen ongeacht het specifieke belang daarvan voor de controle, de gecontroleerde organisatie en haar stakeholders.

Het NBA-bestuur heeft al besloten dat in iedere controleverklaring een paragraaf moet worden opgenomen over de werkzaamheden die de accountant heeft uitgevoerd ten aanzien van frauderisico's en het risico van (dis)continuïteit. Eumedion heeft daar in een recente brief aan toegevoegd dat ze in iedere controleverklaring ook een paragraaf verlangt over de werkzaamheden van de accountant ten aanzien van klimaatrisico's.

Hoe lang zal het duren voordat ook de standaard cybersecurityparagraaf, diversiteitsparagraaf en cultuurparagraaf in de controleverklaring hun intrede doen? En in de recente consultatie stelt de NBA ook nog de vraag of (niet-) naleving van wet- en regelgeving een standaardplek in de controleverklaring moet krijgen. Maar is de essentie van de controle, zoals beschreven in NV COS 200, niet dat de accountant onderzoekt of de jaarrekening voldoet aan wet- en regelgeving? Het is niet voor niets dat NV COS 250 in paragraaf A12 verwijst naar wet- en regelgeving met betrekking tot de vorm en inhoud van de financiële overzichten, sectorspecifieke kwesties met betrekking tot financiële verslaggeving en de administratieve verwerking van transacties. Een paragraaf in de controleverklaring over de werkzaamheden die zijn gericht op het risico dat de gecontroleerde organisatie de relevante wet- en regelgeving niet naleeft, zal dan toch op zijn minst uitgebreid moeten ingaan op de uitgevoerde werkzaamheden voor het controleren van de in de jaarrekening opgenomen en op te nemen informatie. In het woud van de extra paragrafen zou je anders bijna vergeten dat dat toch vooral is waar het bij de jaarrekeningcontrole om gaat.

Hoewel de relevantie van de hiervoor genoemde onderwerpen wat mij betreft duidelijk is, is het volstoppen van de controleverklaring niet het antwoord. In een zorgvuldig proces wordt door *standard setters* bepaald welke informatie door organisaties moet worden verstrekt over deze zaken om de stakeholders adequaat te informeren. Daarbij wordt ook een afweging gemaakt tussen nut en informatie-*overload*. Als een onderneming informatie die noodzakelijk is voor een getrouw beeld niet verstrekt, dan moet de accountant dat natuurlijk tot uitdrukking brengen in de controleverklaring; namelijk via een aanpassing van het oordeel met vermelding van de omissie. Als het resultaat van de *cutting clutter*-initiatieven ten aanzien van de jaarrekening teniet wordt gedaan door de controleverklaring vol te stoppen met standaard paragrafen, dan schiet dat zijn doel voorbij.

Uitleg over de belangrijkste aandachtspunten van de controle is nuttig, maar laat de accountant zich in de controleverklaring richten op uitleg over de meest belangrijke zaken, de kernpunten van de controle. Als we dat niet doen, dan voorzie ik dat over een aantal jaren het volgende *cutting clutter*-initiatief gestart kan worden, namelijk ten aanzien van de ongebreidelde gegroeide controleverklaring. Het goede nieuws is wel dat de rapporten daarvoor al op de plank liggen en met een beperkte aanpassing zo weer uitgebracht kunnen worden.

Arjan Brouwer is partner bij PwC en hoogleraar externe verslaggeving aan de VU Amsterdam.

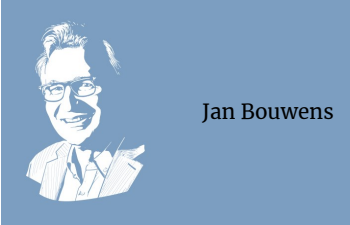
GERELATEERD

NIEUWS | 12 januari 2022

VEB: 'Fraudeparagraaf accountant moet ook over bevindingen gaan'

[De accountant moet zich volgens de VEB onafhankelijker opstellen. De beleggersvereniging pleit voor verdere verdieping van de controleverklaring en een "volwaardige" ... →](#)

Jan Bouwens

DISCUSSIE | Column | 23 november 2021

Loodgieters, limoenen, regels en vrijwillige controle

Jan Bouwens reageert op de suggestie van een Volkskrantcolumnist om de accountantsverklaring maar af te schaffen. →

NIEUWS | 18 november 2021

Volkskrant: Laat ambtenaren controle doen, of schaf controleplicht af

Door een groeiend tekort aan accountants kunnen bedrijven steeds moeilijker wettelijke controles laten verrichten. Afschaffen van de controleplicht zou een oplossing... →

FRAUDE EN CONTINUÏTEIT | 10 november 2021

Fraude en continuïteit in de controleverklaring - een tussenstand

De NBA legde een document over het verplicht rapporteren over fraude en continuïteit ter consultatie voor. Dat leverde flink wat reacties op. Anton Dieleman, voorzitter... →

NIEUWS | 03 november 2021

Pheijffer: 'Rapporteren over fraude is voor de Bühne'

Een verplichting voor accountants om in de controleverklaring te rapporteren over fraude "is voor de Bühne" en betreft "niet meer dan een schijnoplossing". →
